

## خبر

**در گفت‌وگو با وزیر بهداشت**

## روحانی: مردم توجه داشته باشند که همچنان شعار در خانه بمانیم پابر جاست

● **پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست‌جمهوری:**
حجت‌الاسلام‌والمسلمین حسن روحانی روز جمعه در گفت‌وگو با دکتر سعید نمکی گفت: بازگشایی و فعالیت اماکن مذهبی متبرکه و مساجد با رعایت کامل دستورالعمل‌ها و اصول بهداشتی از دغدغه‌های مهم دولت و ستاد ملی مقابله با کرونا بوده و باید در این راستا تلاش مضاعفی انجام شود.رئیس‌جمهور با اشاره به فضای معنوی و اشتیاق مردم متدین و مؤمن کشور برای حضور در اماکن مذهبی در ماه مبارک رمضان و بهره‌مندی از برکات معنوی این ماه گفت: از آرزوهای بزرگ دولت، بازگشایی و فعالیت اماکن مذهبی و حضور مردم در اجتماعات و مراسم دینی است.روحانی با تقدیر از همراهی، همکاری و تلاش جهادی محافل مذهبی و جوانان در هیئت‌ها و مساجد در این شرایط و ارائه خدمات بهداشتی به مردم تأکید کرد: باید همچنان در اطلاع‌رسانی‌ها نسبت به ضرورت رعایت پروتکل‌های بهداشتی در محیط‌های گوناگون کسب‌وکار و مراکز تجمعی توجه داشته باشیم.رئیس‌جمهور ادامه داد: مردم عزیز باید توجه داشته باشند که همچنان شعار در خانه بمانیم پابرجا بوده و تنها باید برای انجام امور ضروری اقدام به رفت‌وآمد داشته باشند.روحانی همچنین با اشاره به ضرورت تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان و تمرکز وزارت بهداشت و درمان برای توسعه همکاری‌ها با این بخش در زمینه تولید تست‌های آنتی‌بادی دستور داد تا با استفاده از تمامی ظرفیت‌ها و امکانات و همه متخصصان کارآمد کشور، با همراهی همه بخش‌ها و پس از آزمایش‌های دقیق، به این دستاورد دست یافته و نسبت به تولید سراسری آن اقدام کنیم. رئیس‌جمهور همچنین به وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دستور داد گزارش دقیقی از وضعیت استان‌های کشور در مقابله با کرونا برای بررسی در جلسه فردای رؤسای کمیته‌های ستاد ملی مقابله با کرونا و اتخاذ تصمیمات لازم و تصویب آنها در جلسه روز یکشنبه ستاد ملی مقابله با کرونا ارائه دهد. نمکی، وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز در این گفت‌وگو ضمن ارائه گزارشی از آخرین وضعیت مدیریت و مقابله با بیماری کرونا، شرایط استان‌های کشور در این زمینه و چگونگی هماهنگی‌ها و تعاملات با دیگر دستگاه‌ها در زمینه بازگشایی اصناف و کسب‌وکارها افزود: کمیته‌ای برای بررسی چگونگی بازگشایی اماکن مذهبی تشکیل و گزارش آن به ستاد ملی مقابله با کرونا ارائه خواهد شد.

## پاسخ شورای نگهبان به انتقاد نمایندگان درباره ردصلاحیت‌ها

● **ایسنا:** روابطعمومی شورای نگهبان در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: این شورا دلایل ردصلاحیت نمایندگان را در جلسات حضوری به آنان اعلام و پاسخ‌ها و دفاعیات آنان را نیز شنیده بود و نهایتاً بر مبنای اسناد متقن و دلایل روشن قضاوت کرده است. پایگاه اطلاع‌رسانی شورای نگهبان، روابطعمومی این شورا در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: روز گذشته در جریان بررسی یکی از طرح‌های مجلس شورای اسلامی، اظهارات نادرستی از سوی چند تن از نمایندگان محترم مطرح شد که جای تأسف دارد. در ادامه این بیانیه تأکید شده است: شورای نگهبان همانطور که پیش از این اعلام کرده بود، دلایل ردصلاحیت نمایندگان را در جلسات حضوری به آنان اعلام و پاسخ‌ها و دفاعیات آنان را نیز شنیده بود و نهایتاً بر مبنای اسنادمتقن و دلایل روشن قضاوت کرده است. برخی نمایندگان که به خلاف، مدعی عدم اعلام دلیل ردصلاحیت و یا عدم پاسخ‌گویی به ایشان شده‌اند با چندین تن از اعضای شورای نگهبان ملاقات داشته و دلایل ردصلاحیتشان حضورا و در جلسات چهار ساعته بحث و بررسی شده است. اعضای شورای نگهبان در راستای انجام وظایف قانونی خویش، همواره تعامل با نمایندگان محترم و حضور در کمیسیون‌های تخصصی مجلس برای بررسی مصوبات را سرلوحه خود قرار داده‌اند بنابراین توقع اینکه اعضای شورای نگهبان که به واسطه شایسته‌نمایی محترم انتخاب می‌شوند از وظایف قانونی عدول کرده و وامدار آنان باشند، خلاف موازین قانونی و حق‌الناس است. شورای نگهبان در پایان نیز بار دیگر تأکید کرد: ردصلاحیت نمایندگان با تکیه بر گزارش‌ها و مستندات مراجع قانونی انجام شده است.

#### طبیه سیاوشی:

## جنگ با دولت در بحران کرونا نتیجه مثبتی به نفع مردم نداشت

● **ایسنا:** طبیه سیاوشی درباره تأثیر کرونا بر فضای سیاسی کشور اظهار کرد: ایجاد شرایط کرونایی موجب شد در فضای سیاسی کشور اصطکاک‌ها و نزاع‌های سیاسی به سوی سکوت برده شود. این شرایط به‌گونه‌ای بر زندگی کلی کشور تأثیرگذار شد که افراد صرفاً به برون‌رفت از این شرایط و کاهش وضعیت شیوع آنکته پرداخته و ادامه داد: درعین‌حال اینکه شاهد پایان دوره مجلس دهم و آغاز مجلس یازدهم هستیم و با توجه به بحرانی‌که در آن قرار داریم و وجود مشکلات اقتصادی جهانی که بالطبع ما به دلیل تحریم‌ها بیشتر شاهد آن هستیم، قری‌می‌کنم با کاهش شیوع کرونایروس و کم‌رنگ‌ترشدن این بحران، فضای سیاسی کشور به شرایط پیشین خود بازگردد.

۱ **ایران** هرگز در چهار دهه پس از انقلاب در حد امروز در برابر تحریم‌های آمریکا، دچار چنین وضعیتی برای بازدارندگی نبوده است. بحران جهانی کرونا دشواری‌های اقتصادی ایران در برابر تحریم‌های آمریکا را دوچندان کرده است؛ اما ناتوانی ایران در حراست از اقتصاد ملی خود در برابر تهاجم‌های تحریمی آمریکا، پیش و بیش از بحران کرونا، ایران را در معرض این شرایط بسیار دشوار قرار داده است.

برخلاف برخی تصورات متعارف، تحریم‌های فراملی اقتصادی هدفمند و سازمان‌یافته آمریکا علیه ایران، پیوند پیوسته‌ای با انقلاب اسلامی و دوران انقلاب ندارد. این تحریم‌ها پس از فروپاشی اتحاد شوروی، در سال ۱۳۷۵ در آمریکا به صورت قانون درآمد، اما اجرای آن نیز پس از انتخابات سال ۱۳۷۶ ایران به مدت ۱۱ سال به تأخیر افتاده است. شروع تحریم‌های اختصاصی آمریکا نیز مربوط به اشتباه بزرگ سیاست خارجی فاجعه‌بار ایران از سال ۱۳۸۴ است که منجر به راجع پرورنده هسته‌ای ایران به شورای امنیت سازمان ملل و تحریم‌های اجماعی جهانی علیه ایران از سال ۱۳۸۵ شد. آمریکا از سال ۱۳۸۶ تحریم‌های اختصاصی مصوب سال ۱۳۷۵ خود را برای اولین‌بار ذیل تحریم‌های اجماعی جهانی به اجرا درآورد و برای اولین‌بار شرکت‌های چندملیتی شریک ایران را بر اساس این قانون، به پرداخت جرایم هنگفت محکوم کرد؛ تحریم‌های خطرناکی که امید بود با امضای توافق برنامه متوقف شود. اما با وجود لغو تحریم‌های اجماعی جهانی علیه ایران در پی برنامه، رئیس‌جمهوری جدید آمریکا تصمیم گرفت از برنامه خارج شود و کشورش با حمایت اسرائیل و عربستان سعودی، به تنهایی و با تکیه بر قانون مصوب ۱۳۷۵ آمریکا، تحریم‌ها علیه ایران را با حداکثر ظرفیت دنبال کند.

۲ **مفهوم «بازدارندگی»** عمری به قدمت تاریخ جنگ‌های بشر دارد؛ اما توسط استراتژیست‌های سیاسی و نظامی دوران جنگ سرد بازتعریف شده است. معنای بازدارندگی در مباحث امنیت ملی، «تأمین و نمایش توان نظامی دفاعی و تهاجمی مؤثر، برای منصرف‌کردن دشمن از تهاجم نظامی متصور» است. معنای متعارف «بازدارندگی هسته‌ای» نیز «داشتن سلاح هسته‌ای مؤثر، برای منصرف‌کردن دشمن از کاربرد سلاح هسته‌ای» است. به تعبیر کلی‌تر: «بازدارندگی، داشتن قدرت مؤثر اقدام و عمل متقابل، برای متصرف‌کردن خصم از اقدام خصمانه است». هرچند که وجه غالب مفهوم «بازدارندگی» نظامی است؛ اما سه دهه پیش، فروپاشی ابرقدرت اتحاد جماهیر شوروی در اوج قدرت بازدارندگی نظامی و در فقدان قدرت مناسب اقتصادی، اهمیت بازدارندگی متکی به قدرت نظامی را به چالش کشید. در سه دهه گذشته با وجود آنکه مفهوم «بازدارندگی اقتصادی» در میان راهبردهای امنیت ملی، جایگاه نهادمندی پیدا نکرده است، اما به‌رحال تحقق امنیت ملی کشورها در جهان امروز نه‌تنها به «بازدارندگی نظامی»، بلکه به «بازدارندگی اقتصادی» نیز نیازمند است.

با جابه‌جایی شکرף عناصر قدرت ملی و صد‌رئیشنی قدرت اقتصادی در میان عناصر تشکیل‌دهنده قدرت ملی، امروز تحریم اقتصادی کارکردی بیش از مسابقه تسلیحاتی در مناقشات قدرت‌های بین‌المللی پیدا کرده است.

با تجربه موفق آمریکا در تحریم اقتصادی ایران، اینک تحریم ایران پس از ۱۵ سال به مهم‌ترین و مؤثرترین ابزار منازعه آمریکا علیه ایران بدل شده است.

۳ **با افزایش اهمیت قدرت اقتصادی در سه دهه گذشته،** یک جابه‌جایی اساسی در مراتب عناصر تشکیل‌دهنده قدرت ملی ایجاد شده است. درحالی‌که در دوران جنگ سرد شاخص‌ترین عنصر تبیین‌کننده قدرت کشورها قدرت نظامی آنها بود و سایر عناصر قدرت ملی تحت‌الشعاع قدرت نظامی بودند، امروز سه دهه پس از فروپاشی اتحاد شوروی، نقش قدرت اقتصادی در قدرت ملی اهمیتی بیش از گذشته پیدا کرده و تدریجا مناقشات قدرت‌های بزرگ به سمت مناقشات اقتصادی سوق پیدا کرده است. موقعیت برخی کشورهای صاحب قدرت نظامی بالا و قدرت اقتصادی پایین در جهان نمونه‌های شاخصی برای ترسیم این تحول است. قدرت نظامی روسیه همچنان بعد از آمریکا رتبه دوم جهان را دارد. اما منزلت اقتصادی خیلی بالاتر چین نسبت به روسیه، اهمیت اعتبار و منزلت جهانی این دو کشور را کاملاً جابه‌جا کرده است. کره شمالی، پاکستان و مصر جزو ۲۰ کشور قدرتمند نظامی جهان تلقی می‌شوند. اما فاصله‌ها در سطح نظامی و رتبه اقتصادی کره شمالی در جهان بیش از صد رتبه است و رتبه اقتصادی پاکستان و مصر نیز خیلی پایین‌تر از رتبه نظامی آنهاست. امروز برخلاف سه دهه پیش، توان نظامی بالا و توان اقتصادی نازل، برای این کشورها منزلت و اعتبار بین‌المللی ایجاد نمی‌کند. اکنون کشورها برای حفظ و ارتقای جایگاه خود در جهان به تقویت مداوم قدرت اقتصادی خود نیاز دارند و در رقابت بر سر قدرت، به رقابت اقتصادی خیلی بیش از رقابت نظامی توجه دارند. آ‌هم در کنار اهتمام به تقویت مداوم قدرت اقتصادی خود در جهان، به تضعیف جایگاه رقبای اقتصادی خود نیز توجه دارند. شیوه مقابله اقتصادی آمریکا و چین، نمونه بارز تحول در مناسبات قدرتی و رقابت بر سر قدرت در جهان امروز است. چین تواناترین و موفق‌ترین شریک اقتصادی آمریکا و درعین‌حال تواناترین و موفق‌ترین رقیب اقتصادی آمریکاست. شیوه کنش‌ها و واکنش‌های متقابل دو کشور در رقابت‌های اقتصادی جلوه امروز جنگ قدرت در جهان است.

۴ **در این تحولات،** به نظر می‌رسد باید روی مفهوم «بازدارندگی اقتصادی» برای روایت چگونگی مواجهه و پیشگیری و خنثی‌سازی اقدامات تهاجمی رقیب و دشمن علیه اقتصاد ملی تأمل جدی کرد. برخی از وجوه راهبردی «بازدارندگی اقتصادی» مفهوم جدید رقابت‌های قدرتی در جهان را به این شرح می‌توان برشمرد:
توسعه اقتصادی کشورها به‌شدت به تجارت خارجی و مبادلات بین‌المللی وابسته است؛ اقتصاد دوحکفا و درون‌رکن معنای خود را از دست داده و اقتصادهای موفق جهان ابعادی خیلی بزرگ‌تر از مرزهایشان دارند. بازدارندگی اقتصادی، پیشگیری از خطرناک‌ترین تهدیدات علیه توسعه ملی کشورها، به‌ویژه کشورهای درحال‌توسعه، مانند تعطیل‌شدن مناسبات تجارت خارجی، محاصره اقتصادی و اعمال تحریم اقتصادی علیه توسعه اقتصادی کشور است؛ ضرورتی که به مدیریت داخلی و خارجی قوی و مداوم نیاز دارد.
– پیوندهای اقتصادی میان کشورها ازجمله پیوندهای اقتصادی با همسایگان و با کشورهای قدرتمند، نه‌تنها در «بازدارندگی اقتصادی»، بلکه در «بازدارندگی نظامی» میان آنها نقش سازنده و مؤثری دارد.
– برخلاف حوزه نظامی که در انحصار دولت‌هاست، حوزه اقتصاد جهان آنکته از منافع متنوع فعالان غیردولتی است؛ آنان که برای حفظ و تداوم منافع اقتصادی خود می‌توانند کارکرد مستقیم و غیرمستقیم «بازدارندگی اقتصادی» برای شرکای اقتصادی خود داشته باشند.
– تنوع و تعدد شرکای اقتصادی، اعم از بازارهای هدف و فروشندگان کالا‌های ویژه استراتژیک، آسیب‌پذیری را کاهش و قدرت بازدارندگی اقتصادی را افزایش می‌دهند.
– تنوع و گستردگی فعالیت اقتصادی کشور، آسیب‌پذیری را کاهش و قدرت بازدارندگی را افزایش می‌دهد.

## دیپلماسی

## استراتژی بازدارندگی

**محسن امین‌زاده** - معاون وزیر خارجه دولت اصلاحات



محسن امین‌زاده وزیر خارجه دولت اصلاحات

– دانش، تکنولوژی، قدرت بازتولید و روزآمدکردن تولید، قدرت بازدارندگی اقتصادی را افزایش می‌دهد.
– بسته‌شدن هر بازار خارجی به روی تجارت و تبادل کالا، باعث کاهش قدرت بازدارندگی و افزایش آسیب‌پذیری اقتصاد می‌شود. حذف هر مناسبات اقتصادی به هر علتی ازجمله ملاحظات سیاسی و امنیتی، برای منافع ملی و امنیت ملی کشور پرهزینه و تعدد آن بسیار خطرناک است.
– دسترسی به صنایع مدرن و تکنولوژی‌های نو، حتی از کشورهای رقیب و مخالف، موفقیت بزرگی در راستای افزایش توان بازدارندگی اقتصادی است و محروم‌کردن کشور از همکاری با اقتصادهای پیشرفته، با توجیحات سیاسی و امنیتی، محروم‌کردن کشور از ظرفیت‌های قدرت ملی و بازدارندگی اقتصادی است.
– کناره‌گیری از اتحادیه‌ها، پیمان‌ها، کنوانسیون‌ها و سازمان بین‌المللی اقتصادی، آسیب‌پذیری را افزایش و قدرت بازدارندگی اقتصاد را کاهش می‌دهد. کشور‌های مستعد باید فعلاانه در سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی به تصمیمات جهت‌بدهند و از مزایای حضور فعال در این سازمان‌ها و نهاده‌ها بهره‌مند شوند.

– توسعه توان نظامی بی‌تاسب با توان اقتصادی خطرناک است. صاحب‌نظران، مسابقه نظامی و تسلیحاتی شوروی با آمریکا را به دلیل تزییق منابع محدودتر مالی شوروی به حوزه نظامی و کاهش مداوم منابع حوزه اقتصادی این کشور، از عوامل مهم فروپاشی اقتصاد شوروی و در نهایت فروپاشی ابرقدرت شوروی می‌دانند.

۵ **موقعیت ژئوپلیتیک ایران در میان** مرزهای جنوبی اتحاد شوروی و آب‌های آزاد خلیج‌فارس و ذخایر عظیم نفتی این منطقه در دوران جنگ سرد، در ۱۵ سال اول انقلاب کارکرد «ژئواستراتژیک» داشته است. در این مدت، سیاست راهبردی کشورهای غربی برای دورنگداشتن ایران از اتحاد جماهیر شوروی، کارکرد بازدارندگی مؤثری در پیشگیری از اعمال هر نوع فشار مؤثر علیه ایران داشته است. این وضعیت تا آن حد جذاب بوده که هنوز برخی از جریان‌های سیاسی کشور در آرزوی آن دوران، پایان‌یافتن همیشگی آن را بار ندارند و خواب حمایت‌کشورهایی از ایران در برابر اقدامات خصمانه آمریکا را می‌بینند. خوب یا بد، این دوره به‌کلی سیری شده و درحال‌حاضر موقعیت ژئوپلیتیک ایران از این جنبه هیچ کارکردی برای بازدارندگی در مقابل فشارهای آمریکا علیه ایران ندارد.

تخیل نسبت به بازدارندگی دوران جنگ سرد تا آن حد افراطی است که گاه‌وبیگاه از ضرورت «نگاه به شرق» در اقتصاد سخن گفته می‌شود؛

گوینی به رسم دوران جنگ سرد، محل رجوعی در مقابل آمریکا وجود دارد که هرگاه ایران در مقابل گرفتاری افتاد، می‌تواند به آن رجوع و رفع گرفتاری کند. مفهوم نگاه به شرق امروز همان قدرتی معنی است که تصورات دولت احمدی‌نژاد نسبت به حمایت چین و روسیه در مقابل فشارهای آمریکا در پرورنده‌های هسته‌ای ایران بی‌معا بود. مسلم است که همکاری‌های اقتصادی ایران با کشورهای موفق آسیایی، منطقی‌تر و اقتصادی‌تر از سایر کشورها است. ایران همواره در مناسبات آتی اقتصادی خود باید به کشورهای موفق‌تر، تأکید مانند چین، هند، کره جنوبی، ژاپن، استرالیا، مالزی، نیوزیلند، سنگاپور، نروژ، فیلیپین و حتی هنگ‌کنگ و تایوان و در زمینه‌هایی روسیه توجه بیشتری داشته باشد و قطعاً خواهد داشت. در شرایط قابل رقابت، فرصت‌های اقتصادی و علمی این کشورها برای ایران اولویت بیشتری نسبت به آمریکا و حتی اروپا خواهد داشت؛ اما بدیهی است که همه این کشورها شامل چین و روسیه، شرط گسترش روابطشان با ایران را بهبود روابط ایران با آمریکا تعیین می‌کنند. ایران برای توسعه اقتصادی خود، شدیداً نیازمند مناسبات اقتصادی متنوع و گسترده به‌ویژه با کشورهای موفق مشرق‌زمین است و شرط قطعی تحقق این مناسبات گسترده و به‌شدت ضروری و مفید به‌شرق، حل مناقشات ایران با آمریکاست.

۶ **بیش از یک قرن** است که در میان همه عناصر اقتصادی، «نفت» به‌عنوان کالای استراتژیک در استراتژی‌های نظامی نیز جایگاه ویژه‌ای داشته است. در جنگ‌های جهانی اول و دوم، توان متفقین در دستیابی به منابع نفتی ایران و قطع دسترسی آلمان و متحدانش به حوزه‌های نفتی منطقه، سرنوشت جنگ‌ها را تغییر داد. در ایران پس از انقلاب اسلامی، «نفت» همواره به‌عنوان عاملی بازدارنده به جمهوری اسلامی ایران کمک کرده است.

سه‌م تولید تنگه در تأمین انرژی جهان و نقش کلیدی ایران در اوپک و تأمین امنیت تنگه هرمز، اهرم‌های قدرتی ایران بوده که همواره مورد توجه کشورهای مخالف ایران نیز بوده است. همین ویژگی‌ها در سه دهه پس از انقلاب، مانع تحریم نفتی ایران و در دهه چهارم نیز مانع تحریم نفتی کامل ایران شده است. در تمامی سال‌های پس از انقلاب، اتخاذ هر تصمیمی در اوپک مستلزم تفاهم با ایران نیز بوده است. در یک دهه گذشته افزایش نفت آمریکا به‌ویژه پس از استخراج نفت از ذخایر نفتی شیل، بازار نفت را به‌کلی دگرگون کرد و اهمیت اوپک و جایگاه ایران در اوپک را نیز کاهش داد. آمریکا بزرگ‌ترین مصرف‌کننده نفت جهان یک دهه پیش، در سال‌های اخیر با تولید بیش از ۱۲ میلیون بشکه نفت، به بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت بدل شده و می‌تواند تا سال ۲۰۲۵ تولیدش را حتی به ۲۰ میلیون بشکه برساند. هرچند بحران بازار نفت به‌ویژه به‌دنبال بحران کرونا، تردیدهای جدی نسبت به تداوم تولید نفت با استخراج پرهزینه در جهان ایجاد کرده است؛ اما به‌رحال توان تولید انبوه نفت آمریکا در وضعیت بازار خارج از دسترس، اهمیت استراتژیک تولیدکنندگان نفت را در جهان کاهش داده است. تمایل کشورهایی مثل ژاپن برای حذف کامل نفت از سبد انرژی خود نیز این وضعیت را تشدید می‌کند.

تغییر کنونی وضعیت بازار نفت، نقش بازدارنده نفت برای تأمین امنیت اقتصاد ایران در برابر تحریم‌های اقتصادی را به کلی بی‌اثر کرده است. امروز با توجلات گوناگونی که در صنایع نفت و گاز در جهان روی داده است، نه‌تنها هیچ مشکلی برای تحریم کامل نفتی ایران و حذف کامل نفت ایران از بازار انرژی وجود ندارد، بلکه همه کشورهای نفتی منطقه به‌ویژه دوستان ایران یعنی روسیه و عراق به‌شدت علاقه‌مند به ادامه وضع بحرانی ایران و بازنگشتن نفت ایران به بازار هستند. سایر تولیدکنندگان اوپک و غیراوپک هم از تحریم ایران خشنودند. در وضعیت جدید کنونی نه‌تنها از قدرت‌نمایی ایران و اوپک در بازار نفت در برابر آمریکا خبری نیست، بلکه آنها برای کنترل و مدیریت بازار نفت به تعامل فعال با آمریکا نیاز پیدا کرده‌اند.

۷ **بی‌تردید در پی** ازدست‌رفتن فرصت‌های بازدارندگی دوران جنگ سرد، ازدست‌رفتن اهمیت بازدارندگی نفت ایران برای اقتصاد جهانی، حداقل در مقطع کنونی، مهم‌ترین عامل ازبین‌رفتن سپر دفاعی و بازدارندگی اقتصادی ایران است؛ اما تنها این دو عامل اساسی، شرایط حمله تحریمی آمریکا برای زمین‌گیرکردن اقتصاد ایران را تسهیل نکرده‌اند. انتخاب سال ۱۳۹۶ توسط تندرهای آمریکا برای خروج از برنامه هوشمندانه بود. در سال ۱۳۹۶ با وجود امضای توافق برنامه، تقریباً هیچ کشور با شرکت بین‌المللی مؤثری، هیچ پیوند اقتصادی مهمی با ایران نداشت؛ نه‌تنها کمپانی‌های آمریکایی در ایران حضور نداشتند، بلکه هیچ کمپانی مهم چندملیتی و اروپایی دیگری نیز که به‌دلیل تحریم‌های اجماعی شورای امنیت علیه ایران، از این کشور رفته بودند، هنوز بازنگشته بودند. در این وضعیت انقطاع کامل اقتصاد ایران از تمامی فعالان اقتصادی بزرگ جهان، کار تحریم ایران را بسیار آسان و بی‌مشکل کرد. پس از برنامه و رفع تحریم‌های هسته‌ای، ایران تدبیری جدی برای بازسازی مناسبات و ایجاد پیوندهای گسترده اقتصادی مجدد با جامعه جهانی اتخاذ نکرد. بی‌تردید به هر میزان که پیوندهای اقتصادی ایران با اقتصاد جهانی بیشتر می‌شد، هزینه و دشواری‌های آمریکا برای اعمال فشار و تحریم ایران بیشتر می‌شد. اگر کمپانی‌های بین‌المللی و اروپایی در ایران حضور فعالی نداشتند، مقاومت دولت‌های اروپایی در مقابل آمریکا بسیار عملی‌تر بود؛ اما در ایران نه‌تنها از همکاری بین‌المللی خبری نبود، بلکه عملاً جناح‌های داخلی مخالف برنامه و شاید مخالف توسعه ملی نیز از هر امکانی استفاده کردند که مانع هر قرارداد اقتصادی بین‌المللی و استقرار هر کمپانی مؤثری در ایران بشوند. اقتصاد ایران به‌شدت از تحریم‌های اقتصادی آمریکا و حذف‌شدن از مناسبات اقتصاد جهانی آسیب دیده است و در وضعیت خطرناکی قرار دارد. ایران که تا پیش از سال ۲۰۰۳ میلادی معمولاً جزو ۲۰ قدرت اقتصادی بزرگ جهان محسوب می‌شد، اکنون براساس تولید ناخالص داخلی در میان ۳۰ اقتصاد بزرگ جهان قرار می‌گیرد و نه‌تنها از چین، ژاپن، استرالیا، هند، کره جنوبی و حتی ترکیه و عربستان سعودی خیلی عقب مانده است، بلکه اندونزی، تایلند، تایوان، هنگ‌کنگ و تایجه‌ری نیز از ایران پیشی گرفته‌اند. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که اگر وضعیت کنونی ادامه پیدا کند، در ۱۵ سال آینده، اقتصاد ایران به رتبه‌ای پایین‌تر از رتبه ۳۶ جهان سقوط می‌کند و امارات متحده عربی، فیلیپین، ویتنام، مصر، پاکستان، مالزی و بنگلادش نیز از ایران پیشی می‌گیرند.

تدابیری مانند گسترش تولید داخلی برای جایگزینی با واردات و خودکفایی، برای کوتاه‌مدت کمک‌کننده است، اما به‌عنوان یک استراتژی توسعه‌ای، راهبردی کاملاً شکست‌خورده و ازرده‌خارج است. بدل‌شدن ایران که دارای توان نظامی و نفوذ منطقه‌ای درخوری است به یک قدرت جهانی، مستلزم بدل‌شدن قدرت اقتصادی ایران به یک قدرت اقتصادی درخو است. ویژگی‌های شرایط ایران در مواجهه با این وضعیت بحرانی و توان اقتصادی و قدرت بازدارندگی اقتصادی ایران را می‌توان به شرح ذیل خلاصه کرد:

• با وجود جابه‌جایی در جایگاه قدرت اقتصادی و قدرت نظامی در میان عناصر قدرت ملی در جهان و افزایش زیاد اهمیت قدرت اقتصادی، در ایران همچنان توجه به اهمیت قدرت نظامی بیش از قدرت اقتصادی است.

• رویای بازدارندگی دوران جنگ سرد، مثل «نگاه به شرق» تخیلی گمراه‌کننده است. دوران جنگ سرد به‌کلی سیری شده و ایران برای روابط اقتصادی با کشورهای موفق عالم به‌ویژه کشورهای موفق شرقی مثل چین، هند، ژاپن، کره و حتی روسیه، نیازمند خروج از تله تحریم آمریکا و تنش‌زدایی با آمریکاست.

• جایگاه قدرت اقتصادی ایران در جهان به شکل خطرناکی در حال کاهش و تضعیف است. این وضعیت منزلت جهانی ایران را به رغم قدرت نظامی و قدرت منطقه‌ای‌اش، در معرض آسیب جدی قرار داده است.
• با تحول در بازار نفت در سال‌های اخیر، نفت قدرت بازدارندگی گذشته خود را برای اقتصاد ایران از دست داده و اقتصاد ایران در معرض تهدیدات تحریمی کشورهای خارجی، ضعیف و ضعیف‌تر می‌شود.
• با منفصل‌شدن اقتصاد ایران از اقتصاد جهانی و قطع همکاری ایران با فعالان اقتصادی مؤثر جهان، قدرت بازدارندگی اقتصاد ایران از جنبه همکاری‌های مشترک بین‌المللی نیز در حد برخی کشورهای همسایه تنزل کرده و در برابر سایر کشورها تقریباً به صفر رسیده است.

• وضعیت بحرانی اقتصاد ایران ضرورت اقدام سریع را اجتناب‌ناپذیر می‌کند. ایران باید برای خروج از تله تحریم‌های آمریکا، تدابیر فوری با رعایت شنوآت و مصالح ملی، اتخاذ کند.
• نمایش برتری قدرت نظامی بدون قدرت اقتصادی متناسب، می‌تواند کشور را به وضع مشابه کره شمالی دچار کند؛ وضعیتی که دائماً قدرت نظامی، وجه خطرناک و تهدیدکننده کشور را پررنگ می‌کند و فقدان قدرت اقتصادی مؤثر، راه دستیابی ملت ایران را به رفاه ملی و منزلت و اقتدار بین‌المللی می‌بندد.

۹ **در شرایط بحرانی و حساس پیش‌روی کشور،** مهم‌ترین پرسش این است: «چه اقدامی ضروری و درست است؟» مسلماً اقتدار ملی، امنیت ملی، رفاه ملت ایران و تبدیل‌شدن کشور به یک قدرت آسیب‌ناپذیر منطقه‌ای و بین‌المللی، مستلزم خروج اقتصاد کشور از وضعیت بحرانی کنونی، تحقق توسعه ملی ایران و شکل‌گیری یک اقتصاد ملی قدرتمند و بالنده است. اقتصادی که نه تنها از رقبای منطقه‌ای پیشی بگیرد، بلکه به جایگاه خیلی شایسته‌تری در سطح جهان برسد. برای تحقق این ضرورت ملی توجه به مقتضیات ذیل ضروری است:

• مسلماً مدیریت شایسته‌تر اقتصاد کشور می‌تواند در بهبود وضع اقتصادی مؤثر باشد؛ اما هیچ مدیر شایسته‌ای بدون گشایش در مناسبات اقتصادی خارجی نمی‌تواند اقتصاد کشور را از بحران خارج کند.
• مهم‌ترین مشکل توسعه اقتصادی ایران، سیاست خارجی ایران است. ایران به یک سیاست خارجی خلاق و توسعه‌گر نیاز دارد که درهای اقتصاد جهانی را به روی اقتصاد ایران بگشاید. باید با بازگشت به دیپلماسی و فاصله‌گرفتن از رفتارهای غیردیپلماتیک، کشور را از این شرایط خارج و در مسیر توسعه ملی مبتنی بر مناسبات بین‌المللی قرار داد.
• خارج‌کردن ایران از دام تحریم‌های آمریکا، مستلزم طراحی و اجرای یک دیپلماسی همه‌جانبه، دقیق و بدون دخالت نهادهای غیرمرتبط، با استفاده از همه ابزارهای مؤثر برای تعامل قدرتمندانه با کشورهای جهان با تکیه بر نقاط قوت ایران در منطقه و در سطح بین‌المللی و بر اساس مصالح ملی و اقتدار ملی است.

• بحران ناشی از بیماری کرونا باعث تشدید بحران‌های اقتصادی ایران و جهان شده؛ اما در عین حال باعث تشدید انتقاد جامعه جهانی نسبت به اقدامات تحریمی آمریکا علیه ایران نیز شده است. این وضعیت فرصتی برای سیاست خارجی ایران است که برای مقابله با بحران توسعه ملی، فعلاانه به صحنه‌های بین‌المللی بازگردد و به‌ویژه سیاست خارجی توسعه‌گر را سرلوحه کار خود قرار دهد.

**ادامه در صفحه ۱۵**

## الو شرق ۸۸۹۴۸۲۷۳

sharghline@sharghdaily.ir

پایک:۰۰۴۶۹۹۰۰۰

● **تعدیل نیرو:** شیوع بیماری کرونا باعث تعطیلی و تعدیل نیروی برخی مشاغل شده است. کارگرانی که در محل کارشان بیمه نبوده‌اند آیا می‌توانند بیمه بی‌کاری دریافت کنند؟

**جواد شعاعی**

● **افزایش شندرغاز حقوق:** آیا حقوق کارگران با توجه به گرانی و مشکلات اقتصادی و معیشتی با شندرغاز افزایش عادلانه است؟

**یک حقوق‌بگیر**

● **خوش خدمتی به سربازان:** سربازانی که این ماه به خدمت سربازی بروند، مدت آموزشی آنان به لطف مسئولان سازمان نظام وظیفه یک ماه است که جای قدردانی دارد.

**عرفان**

● **آگهی‌های بدون پشتوانه:** آگهی‌هایی که در سایت دیوار منتشر می‌شوند، بدون پشتوانه است. بهتر نیست برای اطمینان بیشتر از راه‌های قانونی این کار انجام شود؟

**پوریا محمودی**

● **خودروهای دودزا:** برخی خودروهای سنگین در شهرها و جاده‌ها با خروج دود از انکروز موجب آلودگی هوا می‌شوند. چرا پلیس راه کشور رانندگان را ملزم به تعمیر خودروی‌شان نمی‌کند؟

**مصطفی کریمی**

● **واقعاً جای تأسف است** که می‌بینیم با اعلام دادن سیم‌کارت‌های اعتباری رایگان همراه اول از سسوی مخابرات به آن دسته از سرپرستان خانوارهایی که برای گرفتن وام یک میلیون‌تومانی با بازپرداخت دوساله که کفاف حتی یک هفته مخارج یک خانواده چهارنفری را هم نمی‌دهد و حتی سیم‌کارت تلفن همراه ندارند، برای گرفتن یک عدد سیم‌کارت اعتباری ۱۰ هزارتومانی که برابر پول دو کیلو پیاز است، در این شرایط سخت و بحرانی کرونایی افرادی که اکثراً سالمند هم هستند، با ازدحام مقابل دفاتر مخابراتی، باید ساعت‌ها در صف‌های فشرده و پرخطر بایستند.

**محمود بلیغیان**

● **پیامک‌های مشکوک:** برای دومین بار پیامکی با عنوان «برای کالای خود تماس بگیرید»، دریافت کردم. ارسال‌کننده پیامک شماره نداشته! در متن ارسال، شماره‌تلفن ثابت با پیش‌شماره ۶۶ است.

برای اطمینان از موضوع دوشنبه، دوم اردیبهشت، با مرکز فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ تماس گرفتم. یکی از اپراتورها گفت اینها کلاهبردانز و شماره‌تلفن آنها را برای پیگیری گرفت. لطفاً این پیام را چاپ کنید تا خانواده‌ها قریب پیامک‌های مشکو را نخورند.

**یک مخاطب**

● **سگ‌ها و موش‌ها!** خیابان‌های شهید محمدی، عزتی و آریایی، واقع در شهرک رسالت صالح‌یاد شرقی به محل سگ‌ها و موش‌ها تبدیل شده است. ختما شهردار منطقه ۱۹ تا به حال از خیابان‌های یادشده گذر نکرده تا آنها را مشاهده کند و چاره‌ای بیندیشد!

**یک مخاطب**

● **چشم‌انتظاری برای سبدهای خالی رمضان:** دوشنبه، یکم اردیبهشت، اعلام کردند وجه سبد حمایتی ماه مبارک رمضان تا ساعت ۱۲ امداد به حساب سرپرست خانواده‌ها واریز خواهد شد. هرچه مقدار شیدیم و بقرعه‌های ساعت را مشاهده کنیم، خبری از پیامک بانک و بسته حمایتی نشد. با پرس‌وجو از برخی دوستان و آشنایان و حتی مد‌جویسان زیرمجموعه کمیته امداد به آنها هم مبالغ اعلام‌شده پرداخت نشد. چشم‌انتظاری و بی‌توجهی به اقشار کم‌درآمد و پرداخت‌نشدن وجه اعلام‌شده چه توجیهی دارد؟

**محمد از تهران**

● **شهردار منطقه ۲ تکلیف زمین‌های بایر را مشخص کند:** در خیابان شهید صالحی، به‌ویژه اطراف خیابان شهید حسینمردی و حذفاصل میدان دکتر تیموری و میدان سما، زمین‌های بایر وجود دارد که مشخص نیست صاحب دارند یا ندارند. ساکنان از شهردار منطقه ۲ ناحیه ۵ تقاضا دارند چنانچه زمین‌ها بدون صاحب هستند تکلیف آنها را مشخص کند تا به محل افراد ناباب تبدیل نشود و صاحبان آنها را ملزم به حصارکشی دور زمین‌ها کند.

**یک مخاطب**

● **عرضه نان با چاشنی خاک!**تأکید مسئولان بهداشت کشور ما در شرایط کرونایی رعایت هرچه بیشتر مسائل بهداشتی است. عده‌ای به خوبی آن را رعایت می‌کنند و متأسفانه برخی‌ها هم سلامت مردم برایشان مهم نیست! به‌عنوان‌نمونه ساعت ۱۱ مورخه ۱۱ فروردین در بلوار ناصر حجازی (فردوس غرب)، بلوار شقایق جنوبی، کمی پایین‌تر از کوچه چهاردهم، شهرداری منطقه پنج ناحیه چهار، در حال گذر بودم که یکی از نانوالی‌ها با مشتریان فراوان در مجاورت ساختمانی که در حال ساخت‌وساز هستند و سنگ‌های ساختمانی را برش می‌دهند، خاک‌های فراوان موجب شده مشتریان نان غیربهداشتی با چاشنی خاک بر سر سرفه‌هایشان ببرند! بجاست هرچه سریع‌تر مسئولان بهداشت منطقه و اتحادیه نانوالیان تهران به این موضوع رسیدگی کنند.

**علی‌اکبر قربانی**